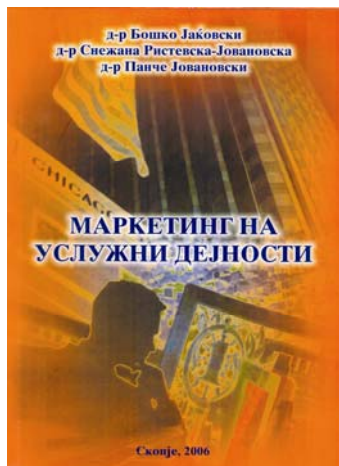


# **ПРИКАЗИ**

**на учебници издадени од**

**Прв приватен универзитет ЕУРМ**





339.138 : 338.46(075.8)(049.3)

Проф. д-р **Бошко ЈАКОВСКИ**  
 Проф. д-р **Снежана РИСТЕВСКА – ЈОВАНОВСКА**  
 Проф. д-р **Панче ЈОВАНОВСКИ**

## **МАРКЕТИНГ НА УСЛУЖНИ ДЕЈНОСТИ**

Книгата Маркетинг на услужни дејности претставува пионерски труд во оваа област во Република Македонија. Станува збор за мошне динамична материја, која секојдневно се надоградува, бидејќи услугите се дел од животот на секој човек. Современиот свет не може да се замисли без услугите. Какво би било нашето секојдневие или катаноките без електричната енергија и водата во секој дом, без користењето здравствени услуги, телефонските разговори, без компјутерите и интернетот, без одењето во кафе, банка, сервис за хемиско чистење и др.

Услугите опфаќаат огромна лепеза на дејности и активности.

Услугите вклучуваат многу недопирливи инпути и аутпути. Разбирливо е што постојат големи разлики во нивното дефинирање. Услугата е акт или изведба понудена од една страна на друга. Иако процесот може да е врзан за некој физички продукт, изведбата е транзиторна, често нематеријална по природа, и вообичаено не резултира со поседување на некој од факторите на производство. Услугата е економска активност која создава вредност и обезбедува бенефиции за потрошувачите на одредено место и време со тоа што прави посакувана промена на, или за сметка на примателот на услугата. Исто така, слична дефиниција е и следнава: Услугата е активност или корист која една страна може да и ја понуди на друга, а која е суштински нематеријална и не резултира со промена на сопственоста на било што. Услугите се економски активности кои произведуваат време, место, форма или психолошки активности. Според дефиницијата на Меѓународниот монетарен фонд, услугите се економски аутпут на нематеријални добра што можат да се произведат, трансферираат и употребат во исто време.

Услугите доминираат во модерната економија.

Услужниот сектор минува низ револуционерна промена која има влијание на начинот на којшто живееме и работиме. Се отвораат сè повеќе и

повеќе услужни компании со цел да ги задоволат постојните потреби на потрошувачите, но и на сосема нови потреби за коишто и не сме биле свесни досега.

Услугите се најбрзо растечка компонента на глобалната економија.

Зголемената продуктивност и автоматизација на земјоделството и индустријата, во комбинација со зголемената потреба и од новите и од традиционалните услуги, резултираат со континуирано зголемување на процентот на работна сила вработена во услужните дејности. Фактички, услугите се најбрзо растечката компонента на меѓународната трговија. Брзиот напредок на технологијата, а особено на информатиката, стана моторна сила во интернационализацијата на меѓународната размена.

Големината на услужните компании варира.

На една страна се огромните интернационални корпорации коишто ги бришат државните граници, а од другата страна, пак, се наоѓаат локалните мали бизниси. Услужниот сектор се состои од огромен број на различни видови индустрии коишто ги услужуваат индивидуалните потрошувачи, другите компании, владините агенции и непрофитните организации.

#### РЕЦЕЗЕНТИ:

Проф. д-р Александар Николовски

Проф. д-р Тодор Тодоров



336.76/.77(075.8)(049.3)

Проф. д-р **Панче ЈОВАНОВСКИ**

## **ФИНАНСИСКИ ПАЗАР И ИНСТИТУЦИИ, 2 издание**

Универзитетскиот учебник Финансиски пазар и институции, второ издание започнуваат со наодот на една студија, направена од Универзитетот во Кембриџ, во 2002 година, кој говори дека најраширена болест е т.н. финансофобија!

Финансиите се составен дел на вкупното човеково живеење и работење. Тие се дел на почетокот, во текот или на крајот на која било човекова активност. Идолопоклонички или не, како што тврди авторот, без пари нема земјоделие, индустрија... Но, директно или индиректно, нема ни образование, ни спорт, ни културни дејци ...

Финансиските пазари како сегменти на вкупниот пазар се механизам кој врши алокација на финансиските средства, од оние физички и правни лица кои располагаат со слободни парични средства кон оние физички и правни лица кои имаат пореба од дополнителни средства за финасирање на нивните тековни и идни развојни планови. На финансиските пазари се врши врамнотежување на реалните инвестиции и паричната акумулација. На нив се тргува со специфична стока; пари, капитал, девизи ...

Светот во буквална смисла на зборот е сведен во рамките на едно големо, глобално „село“. Тргувањето на финансиските пазари се одвива непрекинато 24 часа, а сонцето не заоѓа за финансиските институции ширум земјината топка.

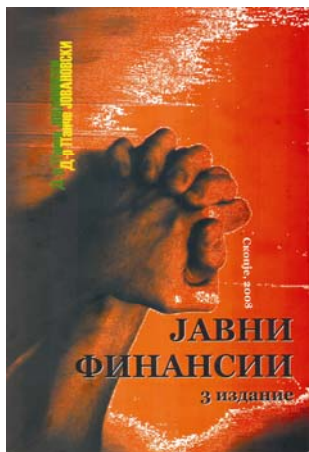
Ништо не е толку свето за да остане непроменето.

Се уште не сме ги оставиле алтаните настрана, а камо ли банкнотите. Од друга страна, фактот дека парите што ги пренесуваме преку кредитна картичка ни кажуваат дека приказната за парите се уште е во процес на пишување.

### **РЕЦЕЗЕНТИ:**

Проф. д-р Бошко Јаковски

Доц. д-р Сашо Кожухаров



Проф. д-р **Панче ЈОВАНОВСКИ**

### **ЈАВНИ ФИНАНСИИ, трето издание**

Универзитетскиот учебник “Јавни финансии” трето издание, како и претходните изданија, пред сè е наменет за студентите на Факултетот за економски науки на Европскиот универзитет – Р. Македонија, Скопје. Истата нема претензија за откривање на “свкупните, вечни” научни сознанија. Напротив, имајќи ја предвид комплексноста и значењето на оваа материја во вкупното општествено живеење и работење, книгава, во суштина, претставува своевиден пресек од искажани видувања на еминентни економисти од оваа проблематика.

Оданочувањето е старо колку и првиот облик на организирана човекова власт. За разлика од многуте парични трансфери кои се доброволни, оданочувањето е задолжително. Во различни времиња државите воведувале огромен број различни даноци. Постоеле даноци во натура, даноци на прозори, на луксузни јахти... Библијата говори дека една десеттина од родот морала да се издвои за издржување на свештенството. Не е јасно какви механизми на принуда тогаш постоеле, а светата книга не кажува ни за обемот за избегнување на обврските, за даночната евазија...

Јавните добра се релативно сложена категорија на природни и општествени ресурси коишто покажуваат неделивост и неисклучивост. Неисклучивоста се однесува на услови во кои во еден ресурс можат да уживаат сите, па дури и оние кои не платиле за него. Никој не смее да се исклучи од тоа уживање. Употребата на јавните добра е неделива кога искористувањето на доброто од еден човек не го намалува количеството кое им е на располагање на другите. На пример, неколку природни ресурси истовремено се и јавни добра. Тука спаѓаат и живописниот пејзаж, чистиот воздух, чистата вода и биолошкиот диверзитет.

Секојдневно ги слушаме политичарите (но и економистите и) како се разединуваат за можните последици од владините мерки. Конзервативците, на пример, тврдат ниските даночни стапки ги поттикнуваат луѓето да работат повеќе. Либералите се сомневаат во таквото тврдење, докажувајќи дека даноците немаат големо влијание. Секоја страна со свои докази со кои водата ја водат на своја воденица. Зошто е толку тешко да се каже што всушност се случува?

Познавајќи ја улогата и значењето на финансиите, сосем разбирлив е и големиот научен интерес за оваа животорна проблематика. Постојат бројни видувања, дефиниции, поделби... Секоја од нив со определени предности

за своите укажувања, за своите “за” и “против” аргументи. Меѓутоа, и покрај испишаните тони хартија, и покрај милијардите милиони бајти на компјутерската меморија, засега речиси е невозможно да се состави конечниот изглед на крајно динамичниот мозаик на финансиите. Катадневно јавните финансии се збогатуваат со нови форми, инструменти и начини на деловно работење. Овој универзитетски учебник дава сопствен придонес во таа насока.

#### РЕЦЕНЗЕНТИ:

Проф. д-р Бошко ЈАКОВСКИ

Проф. д-р Зоран ИВАНОВСКИ



338.23 : 336.77(075.8)(049.3)

Проф. д-р **Панче ЈОВАНОВСКИ**

Проф. д-р **Томе НЕНОВСКИ**

#### **КРЕДИТНА ПОЛИТИКА**

Живееме во светот на кредитите. Секој ден, сè повеќе и повеќе, стануваме вклучени во различни аспекти на светот на кредитите.

Кредитот е составен дел на сите фази во современиот живот и неговата важност продолжува незапирливо да расте. Придонесува за развојот на глобалната економија и на високиот стандард што го уживаат голем број жители на високоразвиените држави. Кредитот помогна многу економии да се трансформираат од аграрна и рурална во високоиндустријализирана, урбанизирана економија.

Кредитот е динамична категорија, која секојдневно ги менува своите форми на појавување. Тие промени се последица на видот и на обемот на деловното работење, како и на неговото различно врзување во одделни форми на средства, било во сопственост на правно или на физичко лице.

И покрај важната улога што ја има кредитот во економијата, некои не се согласуваат со неговите ефекти и со неговата посакуваност. Некои потрошувачи, сè уште, ја сметаат употребата на кредит како опасна и неразумна. Некои автори имаат такви или слични ставови и верувања бидејќи одбиваат

да ја гледаат функцијата на користење и множење на парите како доминантна цел на економската активност. Кредитот, често, е потценет како важно средство за финансирање на потребите на бизнисот.

Практиката потврдува дека кредитот и натаму ја зголемува својата економска важност. Тој ги заменува парите како средство за размена за потребите на владата, претпријатијата и на потрошувачите, со што ја потврдува својата огромна улога во економијата.

Универзитетскиот учебник *Кредитна политика* нема претензија за инкорпорирање и обработување на сите прашања што ја тангираат предметната проблематика. Нејзина цел е да ги обработи само основните детерминанти на кредитната политика на банките. Книгата претставува своевиден избор и комбинација на значајни трудови и дела што ја третираат кредитната политика и кои што имаат висока меѓународна научна верификација.

Така конципирана, оваа книга, пред сè, е наменета за студентите на високообразовните институции во Република Македонија. Со нејзино користење тие многу полесно отколку досега ќе можат да ги совладуваат комплицираните елементи на кредитната политика на која било банка. Поради таквата нејзина определеност, книгата, со право им е посветена на сите студенти што се се зафатиле со проучување на кредитната политика на банките, како нивна основна функција. Книгата може да биде корисна и за професионалните банкари, менаџери и за останатите стопанственици, кои секојдневно одобруваат или користат кредити.

#### РЕЦЕЗЕНТИ:

Проф. д-р Бошко Јаковски

Доц. д-р Сашо Кожухаров



658.153.24(075.8)(049.3)

Проф. д-р **Зоран ИВАНОВСКИ**

## **ХАРТИИ ОД ВРЕДНОСТ И ПОРТФОЛИО МЕНАЏМЕНТ**

Книгата со наслов „**Хартии од вредност и портфолио менаџмент**“, од авторот проф. д-р Зоран Ивановски, е изготвена според програмата за истоимениот предмет, на Факултетот за економски науки на Европскиот универзитет Република Македонија во Скопје.

Текстот на книгата е презентираан на 410 страници, 60 табели и графיקони, а авторот користел околу 120 библиографски единици од домашни и странски автори.

Во книгата се обработува проблематиката на хартиите од вредност и портфолио менаџментот, берзите и берзанското работење. Книгата има за цел да даде основа за разбирање на економскиот карактер на хартиите од вредност, како сурогати на вредностите или на приходите од економски активности. Книгата ги дефинира и објаснува сите видови на сопственички и должнички хартии од вредност, ги опфаќа сите записи, сопствените акции на корпорациите, обврзници, облигации, докази за задолжување, сертификати на интерес или учество во кој и да е профитен аранџман и учество во делба на профит, сертификати на доверени колатерали, сертификати на реорганизација или упис, преносливи акции (акции), инвестициони договори и др. инструменти.

Во книгата се анализира детално прашањето на ризици и приноси кај хартиите од вредност, како основа за нивното вреднување, што е опширно елаборирано во книгата, преку голем број на примери и задачи. Во книгата се објаснува и управувањето и раководењето со институциите на кои основен предмет на работа им се хартиите од вредност: берзите, брокерските и дилерските компании, заедничките и инвестиционите фондови, како и инвестициони банки. Сепак, главна цел на книгата е да се објасни оптимизирање на портфолиото од хартии од вредност, со кои се располага. Книгата му приоѓа на портфолио менаџментот како на **умешност на долгорочно одржливо оптимизирање или максимизирање на вредноста претставувана со хартиите од вредност.**

Книгата е насочена кон одржувањето на “вредноста” на хартиите од вредност, што е умешност на подигање на финансиското богатство. Портфолио менаџментот има за цел да ги долови расположливите средства

од времените вишоци - ефикасна на сметките на деловните и физичките субјекти и нив да ги пренасочи кон оптимална употреба. Значи, се има предвид финансискиот дел од аранжманите, а не оној кој е потребен за задоволување на тековните репродукциони барања. Книгата ги користи основните финансиски концепти како што се временската вредност на парите, ризик и приноси, како и вреднувањето на хартии од вредност. Посебен дел од книгата е посветен на стратегиите за управување со портфолиото, како и на финансиските деривати и хедџингот. Посебен акцент во книгата му се посветува на **современиот менаџмент на портфолиото**, преку анализа на ризиците, приносите, структурата на капиталот и политиката на дивиденди. Пристапот на авторот е аналитички, со опфаќање на сите релевантни хартии од вредност и нивна детална анализа.

Проблематиката опфатена во трудот е систематизирана во: вовед и шест поглавја, односно нејзино елаборирање во однос на:

1. Финансиско окружување – Пазари, институции, каматни стапки
2. Хартии од вредност
3. Ризик и приноси
4. Вреднување на хартии од вредност
5. Финансиски деривати
6. Портфолио менаџмент
7. Системи за тргување на берзите

Авторот во трудот ја разработува конкретна проблематиката на хартиите од вредност, нивното вреднување, оценка на ризикот и приносот, со примена на најсовремените методи од таа област. Станува збор за обработка на современите системи на портфолио менаџмент со прецизно дефинирање на стратегиите за нивно управување, вреднување на портфолијата, оценка на ризиците и избор на оптималното портфолио според принципот ризик-приноси.

Книгата ги содржи најновите светски сознанија од оваа област во последните дваесет години и претставува прв ваков труд во земјата објавен на македонски јазик од домашни автори.

#### РЕЦЕНЗЕНТИ:

Проф. д-р Тодор Тодоров

Доц. д-р. Сашо Кожухаров



658.14/.17(075.8)(049.3)

Проф. д-р Зоран ИВАНОВСКИ

## ФИНАНСИСКИ МЕНАЏМЕНТ

Книгата “**Финансиски менаџмент**”, од авторот проф. д-р Зоран Ивановски е изготвена според програмата по предметот Финансиски менаџмент, на Факултетот за економски науки на Европскиот универзитет-Република Македонија во Скопје.

Книгата **Финансиски менаџмент** е презентирана на 440 страници, со преку 80 табели, графикони и практични примери и задачи. Авторот користел околу 80 библиографски единици од домашни и странски автори.

Во трудот се обработува проблематиката на финансискиот менаџмент чија цел претставува максимизацијата на богатството на акционерите, што претставува, во исто време, рационална насока за деловно работење и овозможува ефикасност на распоредот и оптимализација на користењето на средствата во друштвото. Во ракописот се детално обработени сите три главни видови на финансиски одлуки, кои претпријатието мора да ги донесе: одлука за инвестирање, одлука за финансирање и одлука за дивиденди. Оптималната комбинација на трите одлуки ја максимизира вредноста на претпријатието. Поради фактот што одлуките се меѓусебно поврзани, ракописот детално го обработува нивниот заеднички учинок и влијание на пазарната цена на трајниот капитал на претпријатието. Финансискиот менаџмент се концентрира на изучување на само едно од подрачјата на финансиите, на деловните финансии, кое ги опфаќа активностите на стопанисувањето со парите во претпријатијата. Поимот финансиски менаџмент укажува на сосема друг приод кон оваа проблематика, односно на аспектот на управување со деловните финансии. Станува збор за аспект преку кој се бараат оптимални решенија во доменот на стопанисување со парите во претпријатието. **Во трудот се обработуваат сите аспекти на современите корпоративни финансии**, како што се анализата на финансиските извештаи, финансиската анализа и финансиското планирање. Трудот ги елаборира основните финансиски концепти како што се временската вредност на парите, ризик и приноси, како и вреднувањето на хартии од вредност. Посебен дел од трудот е посветен на планирањето на долгорочното вложување (капитално буџетирање) и долгорочното финансирање. Оценката на инвестициите се врши со примена на најсовремени научни методи, кои се презентирани во книгата. Авторот ги објаснува и проблемот на менаџмент со работен капитал, како и краткорочното финансирање. Посебен акцент во книгата му се посветува на современиот менаџмент на финансиите во

претпријатијата, преку анализа на трошоците на капиталот, структурата на капиталот и политиката на дивиденди. Трудот ги објаснува и реструктурирањето на компаниите (спојувања, припојувања, аквизиции, преземања и сл.), како и современиот меѓународен финансиски менаџмент.

Авторот во трудот ја разработува конкретна проблематиката на деловните финансии, со примена на современите системи на менаџмент со претпријатијата, со тоа што во посебни глави од ракописот се обработуваат најновите светски сознанија од оваа област во последните дваесет години.

Проблематиката опфтена во трудот е систематизирана во: осумнаесет поглавја, односно нејзино елаборирање во однос на:

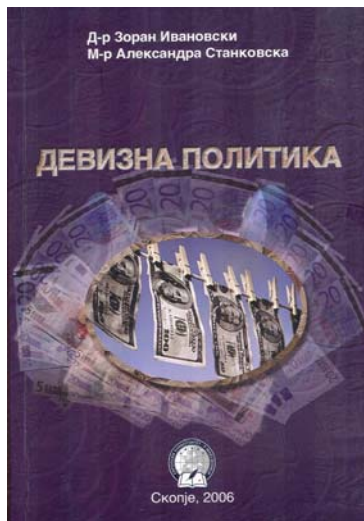
1. Основите на финансискиот менаџмент
2. Финансиски извештаи
- 3. Финансиска анализа**
4. Финансиско планирање
5. Финансиска контрола- буџетирање и леверич
6. Временска вредност на парите
7. Ризик и принос
8. Вреднување на хартии од вредност
9. Планирање на долгорочни вложувања (капитално буџетирање)
10. Критериуми за оценка на финансиската ефикасност на инвестиционите вложувања
11. Долгорочно финансирање
12. Менаџмент на обртен капитал
13. Краткорочно финансирање
14. Трошок на капиталот
15. Структура на капитал
16. Политика на дивиденди
17. Спојувања и други начини на реструктурирања на претпријатија
18. Меѓународен финансиски менаџмент

Книгата претставува сериозен самостоен научен труд, кој има големо практично значење за развојот на теоретската мисла во областа на финансиите.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Доц. д-р. Сашо Кожухаров

Доц. д-р. Мирољуб Шукаров



339.74(075.8)(049.3)

Проф. д-р **Зоран ИВАНОВСКИ**  
 Асс. м-р **Александра СТАНКОВСКА**

## ДЕВИЗНА ПОЛИТИКА

Книгата со наслов “**Девизна политика**”, од авторите проф.др Зоран Ивановски и асистент м-р Александра Станковска, е изготвена според програмата за истоимениот предметот, на Факултетот за економски науки на Европскиот универзитет-Република Македонија во Скопје.

Текстот на книгата е презентираан на 338 страници, табели и графикони, а авторите користеле околу 122 библиографски единици од домашни и странски автори.

Во книгата се обработува проблематиката на девизите, како и структурата на девизниот пазар, промените на него, учесниците во тргувањето и инструментите со кои се тргува. Голем дел од книгата е посветен на прашањето за меѓународниот монетарен систем, улогата на владите, централните банки и пазарните учесници, кои работат во рамките на девизниот систем. Книгата има за цел да даде основа за разбирање на економскиот карактер на девизите и нивната улога во креирање на економскиот амбиент на националната економија, како и основите за тргување со девизите и управувањето со девизниот ризик преку користење на дериватните инструменти. Книгата се фокусира на содржините на девизната политика, девизните системи, современите инструменти со кои се тргува на девизните пазари, на истите им дава поширока и пореална димензија и укажува на современите тенденции во областа на девизното работење.

Книгата нуди корисни анализи за девизниот пазар, кој е во процес на постојани промени, прилагодувајќи се на промените на светската економија и финансиското окружување. Динамиката на промените ја наметнува потребата од постојано преиспитување на улогата на девизните пазари од денешна перспектива, со цел успешно менаџирање на работењето со новите видови на инструменти (финансиски и девизни деривати). Во разработката на содржините на оваа проблематика, авторите во голема мерка направиле обид што поконкретно да ги обработат оние тематски целини, прашања и проблеми коишто непосредно ќе овозможат примена во практиката. Содржините обработени во книгата директно кореспондираат со современите видувања и анализи на девизното работење, кои се изучуваат на

водечките светски високо-образовни институции, како и видувањата и учењата на водечките автори од оваа област во светот. Посебен акцент во текстот се става на новите финансиски и девизни деривати, како и можностите за нивно користење за хеџирање и шпекулации на девизните пазари.

Проблематиката опфтена во книгата е систематизирана во: осумнаесет поглавја, односно во следните глави:

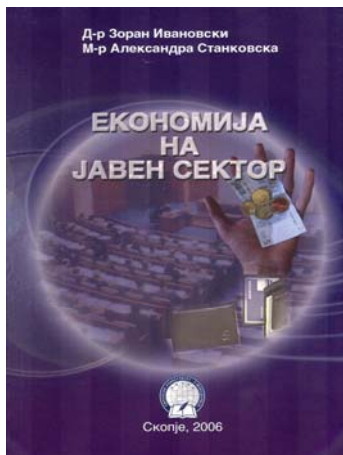
1. Промени во глобалното окружување;
2. Девизен систем и девизна политика;
3. Еволуција на меѓународниот монетарен систем – фази во развојот на ММС;
4. Валутите;
5. Девизи и девизен курс;
6. Девизни ограничувања;
7. Поим и суштина на билансот на плаќање;
8. Системи за порамнување при девизни трансакции;
9. Структура на девизниот пазар;
10. Главни учесници на девизниот пазар;
11. Главни инструменти на ОТС пазарот;
12. Главни инструменти на берзите;
13. Менаџирање со ризици при тргувањето со девизи;
14. Интервенции на централната банка на девизниот пазар;
15. Глобални финансиски трендови;
16. Меѓународен финансиски менаџмент;
17. Девизен систем и девизна политика во Република Македонија.

Авторите во трудот ја разработуваат конкретна проблематиката на девизната политика, со приказ на основите на тргувањето со девизите. Трудот ги опфаќа и основите за обука за АЦ Дилинг и оттука има големо не само теоретско туку и практично значење за развојот економијата.

#### РЕЦЕНЗЕНТИ:

Проф. д-р Тодор Тодоров

Доц. д-р. Зоран Јолевски



334.724(075.8)(049.3)

Проф. д-р **Зоран ИВАНОВСКИ**  
 Асс. м-р **Александра СТАНКОВСКА**

## ЕКОНОМИЈА НА ЈАВЕН СЕКТОР

Книгата “Економија на јавен сектор”, од авторите доцент д-р Зоран Ивановски и асистент м-р Александра Станковска, е изготвена според програмата по предметот Економија на јавен сектор, на Факултетот за економски науки на Европскиот универзитет-Република Македонија во Скопје.

Книгата **Економија на јавен сектор** е презентирана на 236 страници и материјата е подетално објаснета со користење на табели, графיקони и практични примери и задачи. Авторите користат околу 80 библиографски единици од домашни и странски автори.

Во трудот се обработува проблематиката на економијата на јавен сектор, при што се **анализираат елементите на економската логика и економските методи во организацијата и функционирањето на јавниот сектор** (државната администрација, јавните претпријатија, агенции, служби и др.). Текстот ги анализира пазарните стопанства денес, кои можат да се оценат како успешни, само како конзистентен спој на приватниот сектор, кој ја следи логиката на претприемачкиот интерес за побрзо и повисоко оплодување на капиталот, при што јавниот сектор се грижи за задоволување на јавниот интерес, преку обезбедување на јавните добра и услуги, вложување во стратески сектори на стопанството или инвестиции во гранки, за кои е потребна поголема централизација на капитал. Во трудот се елаборира позицијата на државата, која треба да има изработена и усвоена стратегија за економски развој, особено во делот на функционирањето на јавниот сектор, со јасно детерминирани приоритети и инструменти за нивна реализација. Посебен акцент во текстот се става на економската политика на државата, која треба да се базира на објективните потреби и можности на земјата, а не да биде резултат на политичката рамнотежа и констелациите на силите во земјата.

Авторите се фокусираат на големината и значењето на јавниот сектор, при што ја истакнуваат потребата за интензивно инволвирање на современата економска димензија во сферата на нивно делување, воведување на најдобрите практики (best-practicies) од комерцијалниот сектор и целосно елиминирање на нивниот фетишизиран статус на заштитен привилегиран сектор. Обработените содржини укажуваат дека авторите во голема мерка се обидуваат и успеале што поконкретно да ги обработат оние тематски

целини, прашања и проблеми, коишто непосредно ќе овозможат примена во практиката. Содржините на книгата директно кореспондираат со современите видувања и анализи на економијата на јавниот сектор, кои се изучуваат на водечките светски високо-образовни институции, како и видувањата и учењата на водечите автори од оваа област во светот.

**Авторите се фокусираат на современите системи на менаџмент со јавните претпријатијата**, со тоа што во посебни глави од ракописот се обработуваат најновите светски сознанија од оваа област во последните дваесет години.

Проблематиката опфтена во трудот е систематизирана во: седум поглавја, односно нејзино елаборирање во однос на:

1. Основите на економијата на јавен сектор
2. Поимното одредување, природата и значењето на економијата на јавен сектор
- 3. Пазарот и државата во современата економија**
4. Ефикасност, праведност и држава
5. Дефинирање на јавниот сектор
6. Улогата и содржината на јавниот сектор во современите пазарни стопанства
7. Јавни претпријатија

**Книгата претставува прв публикуван учебник од областа на менаџментот со јавниот сектор во Република Македонија.**

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Доц. д-р. Алекса Стаменковски

Доц. д-р. Ристо Фотов



336.71 : 005.5(075.8)(049.3)

Проф. д-р **Алекса СТАМЕНКОВСКИ****БАНКАРСКИ МЕНАЏМЕНТ**

**Резиме на трудот:** Во трудот се разработуваат основите карактеристики на менаџментот, односно се дава содржаен приказ на тоа што значи банкарскиот менаџментот како современа филозофија на управување со Банките. Банкарскиот менаџмент се разработува како процес насочен кон согледување на целите, субјектите, средствата, начините, времето и местото на извршување на банкарските работи со цел тие да се регулираат и рационално да се остварат. Банкарскиот менаџмент се разработува како системски и на научни принципи заснован процес, со помош на кој тие што ги водат работите ги утврдуваат целите и задачите за определено идно време, ги согледуваат условите за нивно остварување и преземаат активности тие да се остваруваат на посакуваниот начин, а ако тоа не се остварува така, преземаат корективни активности. Сето тоа го прават врз претходно квалитативно, квантитативно, временско оценување и просторно усогласување.

**РЕЦЕНЗЕНТИ:**

Доц. д-р. Сашо Кожухаров

Проф. д-р.Зоран Ивановски



339.138 : 339.9(075.8)(049.3)

Проф. д-р **Алекса СТАМЕНКОВСКИ****МЕЃУНАРОДЕН МАРКЕТИНГ**

**Резиме на трудот:** Во трудот се разработуваат прашањата на објаснувањето и развојот на меѓународниот маркетинг, суштината на глобализацијата и нејзиното влијание врз развојот на меѓународниот маркетинг. Посебно се разработува меѓународната маркетинг околина, како основа за разбирање на карактеристиките на секој одделен дел од светскиот

Пазар, се прикажува однесувањето на потрошувачите на тој пазар, односно се дава приказ на тоа што е пазарот и кои се неговите димензии. Соодветно е разработено маркетинг истражувањето на меѓународниот пазар процесот и методите за прибирање на податоци за светските пазари. Посебно место е дадено на меѓународниот маркетинг микс односно на инструментите на маркетингот за меѓународниот пазар, како што се производот, цените на производите, маркетинг каналите и маркетинг логистиката и промоцијата. Обработен е маркетинг менаџментот за настап на меѓународниот пазар, односно планирањето и организацијата на маркетингот и маркетинг контролата на остварувањето на маркетинг активностите на глобалниот пазар.

**РЕЦЕНЗЕНТИ:**

Проф. д-р. Бојо Андрески

Проф. д-р. Бошко Јаковски



005.57(075.8)(049.3)

Проф. д-р **Алекса СТАМЕНКОВСКИ**

**ДЕЛОВНО КОМУНИЦИРАЊЕ**

**Резиме на трудот:** Во трудот се разработуваат основите карактеристики на деловното комуницирање, односно се дава содржаен приказ на тоа што значи деловното комуницирање во современи пазарни услови на стопанисување. Деловното комуницирање се разработува како процес насочен кон воспоставување на пишувани и говорни, секако и електронски бизнис комуникации. Деловното комуницирање се разработува како системски и на научни принципи заснован процес, со помош на кој тие што ги водат работите ги утврдуваат целите и задачите кои треба да ги остварат и да постигнат успех во работењето.

**РЕЦЕНЗЕНТИ:**

Проф. д-р. Бошко Јаковски

Доц. д-р. Сашо Кожухаров



339.138(075.8)(049.3)

Проф. д-р **Алекса СТАМЕНКОВСКИ**

## **МАРКЕТИНГ НА ТРГОВСКИ ПРЕТПРИЈАТИЈА**

**Резиме на трудот:** Во трудот се разработуваат основите карактеристики на примената на маркетингот во работењето на трговските претпријатија, односно се дава содржаен приказ на тоа што значи работењето со примена на современиот маркетинг во современи пазарни услови на стопанисување. Во книгата, маркетингот се разработува како насочен кон воспоставување на пишувани и говорни, секако и електронски бизнис комуникации. Деловното комуницирање се разработува како системски и на научни принципи заснован процес, со помош на кој ќе се остварат целите и задачите, односно ќе се задоволат купувачите и ќе се постигнат успех во работењето.

### **РЕЦЕНЗЕНТИ:**

Проф. д-р. Бошко Јаковски

Доц. д-р. Ленче Петреска



339.138 : 336.71(075.8)(049.3)

336.71 : 339.138(075.8)(049.3)

Проф. д-р **Алекса СТАМЕНКОВСКИ**

## **БАНКАРСКИ МАРКЕТИНГ**

**Резиме на трудот:** Во трудот се разработуваат прашањата на функционирањето на маркетингот во банките како стопански субјекти. Се обработува суштината на маркетинг концептот и маркетинг околината на банките, се разработува прашањето на разбирањето на пазарот и потрошувачите, односно клиентите на банките. Соодветно е разработено истражувањето на

маркетингот и маркетинг информациониот систем во банките , како и методите за прибирање на податоци. Посебно место е дадено на инструментите на маркетингот како што се производот, цените на производите, маркетинг каналите и маркетинг логистиката и промоцијата на банкарските производи. Обработен е директниот он - лајн маркетинг, маркетинг менаџментот, односно планирањето и организацијата на маркетингот и маркетинг контролата и ревизијата во банките.

**РЕЦЕНЗЕНТИ:**

Проф. д-р. Тихомир Јовановски

Проф. д-р. Миролуб Шукаров



658.8.012.12(075.8)(049.3)

Проф. д-р **Алекса СТАМЕНКОВСКИ**

**МАРКЕТИНГ ИСТРАЖУВАЊЕ**

**Резиме на трудот:** Во трудот се разработуваат прашањата на маркетингот истражувањето во стопанските субјекти. Се обработува улогата на маркетинг истражувањето и суштината на маркетинг информациониот систем, како и методите за прибирање на податоци. Обработен е процесот на маркетинг истражување, прибирањето на примарни податоци, секундарното истражување и маркетинг разубувањето. Се разработува истражувањето на потрошувачите и структурата на пазарот, односно понудата и побарувачката и сегментацијата на пазарот. Посебно место е дадено на истражувањето на инструментите на маркетингот како што се производот, цените на производите, маркетинг каналите, односно дистрибуцијата и промоцијата.

**РЕЦЕНЗЕНТИ:**

Проф. д-р. Бошко Јаковски

Доц. д-р. Ленче Петреска

658.1/.5(075.8)(049.3)

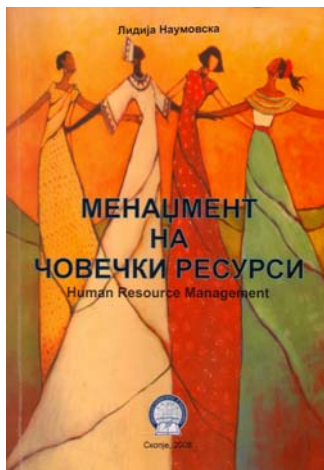
Доц. д-р **Лидија НАУМОВСКА****МЕНАЏЕРСКА ЕКОНОМИЈА**

Предмет на истражување на трудот е конкретната стопанска активност на претпријатијата, заради изнаоѓање на законитостите и принципите на нивното функционирање и развнток. Притоа основна задача е проучување на односите помеѓу резултатите на репродукцијата и вложувањата на основните елементи на процесот на репродукција за остварување на тие резултати, со цел со минимално ангажирање и трошење на средствата и работната сила да се остварат максимални резултати. Со оглед на тоа што и вложувањата во репродукцијата и резултатите на репродукцијата претставуваат последица од дејството на различни фактори од интерен и екстерен карактер, економиката настојува да открие зошто функционирањето на претпријатијата се одвива на одреден начин, кои се факторите што го одредуваат таквото функционирање и каков е интензитетот на нивното поединечно влијание. Притоа, аспектите на опсервирањето и елаборирањето, како и раководењето и управувањето со таквите процеси на деловното функционирање на претпријатието – ја претставуваат менаџерската содржина на неговата стопанска активност.

**РЕЦЕНЗЕНТИ:**

Проф. д-р. Бојо Андрески

Проф. д-р. Бошко Јаковски



Доц. д-р **Лидија НАУМОВСКА**

## МЕНАЏМЕНТ НА ЧОВЕЧКИ РЕСУРСИ

Презентируваниот труд го разработува прашањето на менаџирање со човечките ресурси со цел да обезбеди вработените да ги остварат целите на организацијата. Луѓето се највредниот капитал кој го поседува една организација, без нив секојдневните функции на бизнисот како управувањето со паричните текови, бизнис трансакциите, маркетингот и комуникацијата со купувачите не би биле можни. Луѓето, со потенцијалот кој го поседуваат ја насочуваат организацијата кон успех. Денес, брзите промени на стопански план предизвикани од глобализацијата наметнуваат потреба од постојани промени и воведување новини во работата на организациите.

Со цел да се максимизира ефикасноста во работата, човечкиот потенцијал – личните способности, вештини, талент, стручност и време, мора да се менаџираат. Оттаму произлегува и менаџментот на човечки ресурси чија задача е да обезбеди вработените да ги остваруваат целите на организацијата. Менаџментот на човечки ресурси е одговорен и за односот на организацијата кон своите вработени: за вработувањата, за ефикасноста во извршувањето на работните задачи, за наградувањето и валоризирањето на нивниот труд, извршените задачи и превземените одговорности, и за решавање на тековните проблеми. Секторот за управувањето со човечките ресурси ги реализира следните менаџмент функции: анализа и опис на потребните работните места, планирање на човечките ресурси, вработување на потребниот кадар (регрутирање и селекција), проценка на ефикасноста на извршување на работните задачи, работи поврзани со платите и надоместоците, обука (совладување на знаења и вештини поврзани со работното место) и развој, квалитетни работните односи, подигање на моралот на вработените, решавање на конфликти и создавање на когнитивни, грижа за безбедноста и здравјето на вработените и истражување на човечките ресурси. Основните принципи кои ги има еден висококвалитетен менаџер (сопственик), лидер, се состојат од три збора: **доверба, почит, сочувство**;

Атмосфера во која се чувствува поддршка ја стимулира креативноста. Тогаш успехот не може никој да го сопне. Толку ли е тешко да се управува на овој начин?

### РЕЦЕНЗЕНТИ:

Проф. д-р. Бојо Андрески

Проф. д-р. Алекса Стаменковски



Доц. д-р Љиљана **КОНЕСКА**

## **БАНКАРСКИ СМЕТКОВОДСТВЕН СИСТЕМ**

Во трудот Банкарски сметководствен систем третирана е сметководствената евиденција на банкарските активности и на останатите финансиски трансакции. Работите поврзани со банкарските кредити, платниот промет, финансискиот резултат, сметководствените извештаи и останатите финансиски операции предмет се на сметководствено опфаќање, анализа, контрола и сметководствено известување. Методолошки развиениот сметководствен информационален систем претставува значаен фактор во менаџерскиот процес на носење на квалитетни и ефикасни одлуки. Улогата на банкарскиот апарат во современи услови на пазарно стопанисување како фактор за мобилизација на слободните парични средства, пласирање на финансиски средства и во тој контекст влијанието врз развојните економски и социјални процеси ја потенцираат улогата на банкарското сметководствено опфаќање на активностите.

Прибирањето, преносот, управувањето и толкувањето на банкарските сметководствени информации обезбедува корисни сознанија битни за зголемување на степенот на ефикасно одлучување на банкарскиот менаџмент. Сметководствените информации се основата за ефикасно планирање, контрола и донесување на квалитетни одлуки.

Примената на банкарското сметководствено работење овозможува ефикасно и ефектно водење на работите и извршување на задачите во банките. Во трудот се презентирани карактеристиките на банкарското сметководство, чија примена треба да обезбеди поефикасно конкурентно работење на банките.

Презентираниот труд е изготвен на основа постојната пракса на сметководствената евиденција на банките и останатите финансиски институции.

### **РЕЦЕНЗЕНТИ:**

Доц. д-р. Алекса Стаменковски

Доц. д-р. Љупчо Стојчески



Доц. д-р **Љиљана КОНЕСКА**  
Доц. д-р **Павлина СТОЈАНОВА**

## **ФИНАНСИСКО СМЕТКОВОДСТВО**

Во трудот Финансиско сметководство подетално е разработена евиденцијата на средствата, изворите на средства, деловните настани кои делуваат на нивната трансформација, трошоците, расходите и приходите. Финансиското сметководство како најдобар методолошки разработен систем ги евидентира финансиските трансакции, ги собира податоците, ги систематизира и во вид на финални финансиски извештаи и истите ги презентира на разни корисници.

Современиот начин на организација и управување императивно поставува барање пред сметководството за мошне разновидни, взаемно надополнети информации секојдневно толку потребни во деловното одлучување. Известувањето се врши преку презентација на билансот на состојба, билансот на успех, изврштајот за парични текови, ивештајот за промените во капиталот како и останати финансиски извештаи.

Во презентираниот труд разработени и прашањата врзани за сметководствениот циклус како што е анализата и обработката на трансакциите, евидентирање и книжење во налогот и главната книга, корективните книжења, заклучните книжења и изготвување на заклучен лист.

Следат практични примери за сметководствена евиденција согласно контниот план, а даден е осврт и врз неопходните сегменти врзани за хармонизацијата на сметководствената евиденција на светско ниво и објаснета е суштината на концептот True and Fair view.

### **РЕЦЕНЗЕНТИ:**

Проф. д-р. Зоран Ивановски

Доц. д-р. Љупчо Стојчески

657.47 : 005(075.8)(049.3)

Доц. д-р **Љиљана КОНЕСКА**

## УПРАВУВАЧКО СМЕТКОВОДСТВО

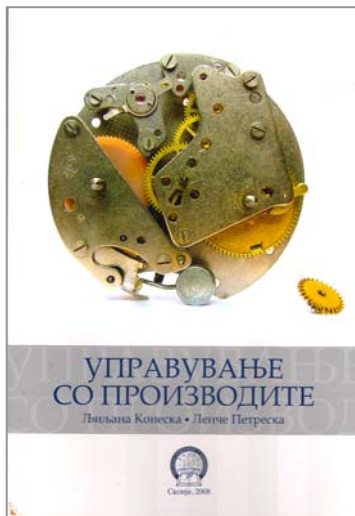
Теоретското и апликативно проучување на трошочната проблематика во најголема мерка е мотивирано од важноста и улогата на трошоците во современи услови на стопанисување. Во овој контекст презентираниот труд ја разработува проблематиката на Управувачкото сметководство каде што е опфатена трошочната проблематика од различни аспекти во контекст на сметководственото опфаќање на трошоците како и осврт врз калкулациите и методите на пресметка на производството. Понатаму разработено е развивањето и примената на управувачките концепти, техники и методи во обработката и проектираните деловни информации првенствено со цел давање помош во управувањето, во процесот на изработката на плановите и донесување на поединечни важни деловни одлуки и контрола во остварувањето на целите. Примената на управувачкото сметководство овозможува ефикасно и ефектно водење на работите и извршување на задачите. Разработени се и основите карактеристики на управувачкото сметководство, односно даден е содржаен приказ на тоа што значи управувачко сметководство, како современа филозофија на управување со претпријатијатаа. Управувачкото сметководство се разработува како процес насочен кон согледување на целите, субјектите, средствата, начините, времето и местото на настанување на некоја дејност со цел таа да се регулира и рационално да се оствари. Управувачкото сметководство се разработува како системски и на научни принципи заснован процес, со помош на кој тие што ги водат работите ги утврдуваат целите и задачите за определено идно време, ги согледуваат условите за нивно остварување и преземаат активности тие да се остваруваат на посакуваниот начин, а ако тоа не се остварува така, преземаат корективни активности.

### РЕЦЕНЗЕНТИ:

Доц. д-р. Љупчо Стојчески

Доц. д-р. Ристо Фотов

658.82 : 005.41(075.8)(049.3)



Доц. д-р **Љиљана КОНЕСКА**  
 Доц. д-р **Ленче ПЕТРЕСКА**

## УПРАВУВАЊЕ СО ПРОИЗВОДИТЕ

Наведениот труд ја разработува проблематиката на управување со производите низ етапите од животниот циклус на производите. Производот е најдинамичен и најефикасен инструмент со чие користење претпријатието може да се прилагодува успешно на сите промени и да обезбедува опстанок и раст. Во презентираниот труд даден е осврт врз производот како фактор на конкурентноста со акцент на неговите карактеристики, класификација на производите, суштината и значењето на производствената програма и политиката на производ. Поопширен третман добива концептот на животниот циклус на производот со образложение на маркетинг стратегиите во поодделните фази од животниот век. Предмет на разгледување добива и менаџмент процесот како и маркетинг истражувањето на нов производ. Објаснета е улогата на функциите кои имаат особено значење во овој контекст како што се планирањето, организирањето, мотивацијата, координацијата, одлучувачкиот процес и контролата на менаџмент и маркетинг активностите.

За успешно спроведување на маркетинг истражувањето на нов производ се применува соодветна методологија. Во трудот е даден преглед на позначајните методи и техники со осврт врз нивната улога и значење во процесот на одлучување. Подетален осврт добива и информационата технологија. Стопански, поразвиените субјекти носени од перспективите на техничко-технолошкиот и економски развој, вклучувајќи се кон новите развојни трендови и примена на современа информациона технологија, побрзо стекнуваат предност пред конкуренцијата, зголемувајќи ја понудата и премостувајќи ги старите граници за зголемување на бројот на потрошувачи и освојување на нови пазари.

### РЕЦЕНЗЕНТИ:

Доц. д-р. Бо[ ко Ја] овски

Доц. д-р. Алекса Стаменковски



005.51(075.8)(049.3)

Доц. д-р **Ленче ПЕТРЕСКА**  
 Доц. д-р **Љиљана КОНЕСКА**

## ДЕЛОВНО ПЛАНИРАЊЕ

Општо познато е дека планирањето како менаџерска функција претставува камен темелник од кој зависи успехот на секој деловен ентитет. Неговата улога и значење е подеднакво важна и за малите и за големите претпријатија. Иднината на претпријатијата во голем степен е детерминирана токму од рационалниот и ефикасен процес на деловно планирање. Како водич од исклучително значење, планирањето е функција од првостепено значење за менаџерскиот тим. Нејзиниот делокруг го опфаќа дефинирањето на целите, креирањето на деловната политика и секако конкретизација на зацртаните намери односно изготвување на плановите.

Проблематиката на деловното планирање во овој труд е систематизирана во повеќе поглавја.

Најнапред е даден осврт врз проблематиката на управувањето како наука и вештина без која современиот свет не може ефикасно да делува и да се развива. Управувањето претставува неразвоен чинител на секојдневното делување и пресуден фактор од кој зависи реализацијата на целите. Стратегиското планирање како долгорочна ориентација е обработено во посебно поглавје со акцент на определување на неговата суштина, цели како и на видовите на стратегии. Во понатамошните излагања следи осврт врз производите на процесот на планирање: целите, деловната политика и плановите. Операционите истражувања како дисциплина која сè повеќе наоѓа примена во решавањето на конкретни тековни проблеми во најразлични области во доменот на деловното работење е предмет на разработка во понатамошниот текст. Имајќи го предвид фактот дека предвидувањето претставува предуслов за успешно одвивање на процесот на планирање следи образложение на сите негови битни аспекти во рамките на посебно поглавје. Последното поглавје дава осврт врз основните обележја на планирањето во светот (САД, Јапонија, Европа) како и укажување на сличностите и разликите во нивниот пристап.

### РЕЦЕНЗЕНТИ:

Проф. д-р. Тодор Тодоров

Доц. д-р. Алекса Стаменковски



Доц. д-р. **Ленче ПЕТРЕСКА**

## ПЛАНИРАЊЕ НА МАРКЕТИНГ

Планирањето на маркетинг активностите во дејствувањето на претпријатијата во деловното окружување се сведува на единствена цел: да се даде одговор на прашањата со коишто секојдневно се соочуваат менаџерите. Внимателното проучување на факторите што директно или индиректно влијаат врз настаните, впрочем, им помага на менаџерите да се соочат со ризиците и да го намалат нивното дејство, главно, врз пазарното работење на деловните ентитети.

Дефинирањето на планирањето, како неопходна стратегиска активност, подразбира постигнување успех на пазарот од страна на претпријатието. Во тој контекст, во овој труд е претставен и елабориран целиот процес на планирањето на маркетинг активностите како основна задача на пазарно ориентираните претпријатија. Острината на конкурентската борба за позиционирање на пазарот се амортизира токму преку соодветното планирање на маркетинг активностите.

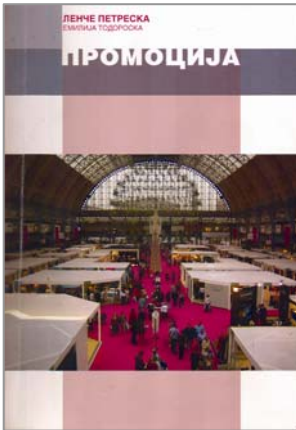
Логичното и рационално оценување на реалноста е онаа подлога што го следи планирањето на маркетинг активностите на секој деловен субјект. Оттука, изработката на квалитетен и целно ориентиран маркетинг план е приоритетна задача на секое претпријатие. Планот, пак, за својата успешност може да се благодари на солидната анализа на тековните состојби, анализа на конкурентската предност, интензитетот на бариерите во неговото реализирање, целите кон коишто е насочен деловниот ентитет, маркетинг стратегијата и тактиката, профитната ориентираност и контролата на маркетинг активностите.

Концептот на планирањето на маркетинг активностите треба да стане секојдневна практика, односно перманентна задача на менаџментот на претпријатијата. Проблематиката на планирањето ја зафаќа и сферата на оценувањето на достигнатиот степен на развој, односно проекциите за натамошна афирмација на идните насоки и движења кон успешното реализирање на целите. Тоа, пак, значи подеднакво планирање на маркетинг активностите на корпоративно, стратегиско и функционално ниво.

### РЕЦЕНЗЕНТИ:

Проф. д-р. Бошко Јаќоски

Доц. д-р. Алекса Стаменковски



658.82(049.3)

Доц. д-р. **Ленче ПЕТРЕСКА**  
 Асс. м-р. **Емилија ТОДОРСКА**

## ПРОМОЦИЈА

Појдовната премиса, како предмет на истражување во оваа содржина, е согледувањето на меѓуусловеноста на причините, правците и последиците од промените во структурата на стопанствата и нивната ориентација кон продажба на производите и услугите, односно барањето нови синтези и интеракции за идентификација и валоризација на веќе постојните состојби и промовирање нови начини за пласман. Производот, како еден од 4Р во маркетинг миксот, не би требало никогаш да се посматра изолирано од останатите три инструмента (цената, дистрибуцијата, промоцијата). Имено, денес, развојните импулси и перспективи во светското стопанство сè повеќе произлегуваат од високиот интензитет и обем на меѓусебна соработка.

Минимизирањето на важноста на националните граници и појавата на меѓународни брендови, пред деловните субјекти отвора нови предизвици за внимателно менаџирање на капиталот и изнаоѓање нови начини за привлекување на потрошувачите. Во таа смисла, тие треба да одговорат брзо и компететно на низа прашања (на пример, која маркетинг позиција треба да ја имаат на ниво на фирма, национална економија, во определен регион или глобализациската ареа; кои стратегии треба да ги применуваат и кои ресурси да ги користат; на каков начин и преку кои медиуми да ги промовираат производите и услугите; кои стратегиски алијанси или интеграции треба да ги практикуваат итн.). Поради тоа, најцелисходно и најрационално е регулирањето, не само на стопанската структура, ами и на стандардите на работењето (производството и продажбата), потоа стандардите и критериумите при промовирањето на производите и услугите, заштитата на потрошувачите итн. Оттука произлегува дека елаборациите и испитувањата на промотивните активности, главно, се во функција на зголемување на пласманот, односно продажбата. Сегментираниот маркетинг, во определени случаи, како стратегија, треба да одговори на потребите на еден или повеќе сегменти.

### РЕЦЕНЗЕНТИ:

Проф. д-р. Бошко Јаковски

Проф. д-р. Алекса Стаменковски



Доц. д-р **Павлина СТОЈАНОВА**

## **РЕВИЗИЈА**

Учебникот “Ревизија” по своето стручно и научно ниво на третман на обработуваната проблематика претставува современ универзитетски учебник од областа на ревизијата. Содржината, карактерот и опфатот на трудот произлегуваат од структурата на наставниот план на Факултетот за економски науки на Европскиот универзитет – Република Македонија во Скопје.

Поради основната намена на трудот истиот содржински е главно структуриран и целосно одговара на наставната програма за соодветната наставно научна дисциплина која се изучува.

Трудот содржински, е структуриран во четиринаесет дела: детерминирање на ревизијата, видови на ревизија, постулати и концепти на ревизијата, развој и регулирање на ревизијата, фактори кои влијаат на развојот и унапредувањето на ревизијата, професионална етика на ревизорите, професионално регулирање на ревизијата, концепт на интерна контрола, материјалност и ризик во ревизијата, примерокот – средство во ревизијата, ревизорски доказ, методолошка постапка на ревизијата и ревизорски извештаи, ревизија на ставките на финансиските извештаи, состојби и перспективи на ревизорската професија во Република Македонија.

Врз основа на изнесената кратка содржина и претходно споменатите карактеристики на учебникот “Ревизија” по своето стручно и научно ниво на третман на обработуваната проблематика претставува современ универзитетски учебник од областа на ревизијата кој целосно ја третира проблематиката од областа на ревизијата. Со тоа овој труд претставува своевиден придонес во збогатувањето на литературата од оваа област во Република Македонија.

### **РЕЦЕНЗЕНТИ:**

Доц. д-р. Љиљана Конеска

Проф. д-р. Зоран Ивановски



657(075.8)(049.3)

Доц. д-р **Љупчо СТОЈЧЕСКИ**  
 Асс. м-р **Александар КОСТАДИНОВСКИ**

## ОСНОВИ НА СМЕТКОВОДСТВО

Според начинот на изработка и содржината, трудот претставува дело во кое на оригинален начин се опфатени и претставени проблематиките на базичното сметководство како организациона активност која е многу значајна целосна и навремена евиденција на настанатите трансакции во претпријатијата, со цел да се обезбедат навремени сметководствени информации

потребни за екстерно известување, но и во процесот на деловното одлучување на менаџментот.

Во овој труд систематски се обработени 15 глави, кои заедно претставуваат една целина. Во трудот внимателно се изучуваат основите и концептите на сметководството, посебно разгледувајќи ги сметководствените принципи, базичните сметководствени концепти, општоприфатените сметководствени начела и темелните претпоставки на сметководството. Акцент се става на видовите и формите на сметки, и нивната употреба и влијание врз составните делови на финансиските извештаи, како што се билансот на состојба, билансот на успех, и извештајот на парични текови. Конкретно се третираат видовите на средства (постојани и тековни), обврски (краткорочни и долгорочни), ставките на капиталот, приходите и расходите, утврдувањето на финансискиот резултат и неговото распоредување на крајот на пресметковниот период, сметководствените грешки и завршните работи на сметководството. Трудот се заокружува со прилог на задачи, кои овозможуваат полесно совладување на практичните аспекти на сметководството.

### РЕЦЕНЗЕНТИ:

Проф. д-р. Панче Јовановски

Доц. д-р. Љиљана Конеска



Доц. д-р Љупчо СТОЈЧЕСКИ

## ПОЛИТИКА НА ПЛАСМАНИ

Трудот претставува, според содржината и начинот на разработка, дело во кое на оригинален начин се претставуваат прашањата на политиката на пласмани како процес кој е многу значаен во остварувањето на успешно работење на фирмите на се поразвиениот и поконкурентен пазар, во зависност од високата професионалност, обученост и извежбаност на лицата кои се занимаваат со оваа проблематика. Во трудот се разработуваат основните карактеристики на финансиската политика и политиката на пласмани, односно се дава содржаен приказ на тоа што значи политиката на пласманот, како современа филозофија на управување со претпријатијата. Политиката на пласмани се разработува како процес насочен кон согледување на целите, субјектите, средствата, начините, времето и местото на настанување на некоја дејност со цел таа да се регулира и рационално да се оствари. Политиката на пласмани се разработува како системски и на научни принципи заснован процес, со помош на кој тие што ги водат работите ги утврдуваат целите и задачите за определено идно време, ги согледуваат условите за нивно остварување и преземаат активности тие да се остваруваат на посакуваниот начин, и ако тоа не се остварува така, преземаат корективни активности. Сето тоа го прават врз претходно квалитативно, квантитативно, временско оценување и просторно усогласување. Трудот ја разработува проблематиката на политиката на пласмани и нуди решенија како тоа да го прават претпријатијата со цел да се обезбеди ефикасно и профитабилно работење.

### РЕЦЕНЗЕНТИ:

Проф. д-р. Алекса Стаменковски

Доц. д-р. Љиљана Конеска



336.777/.778(075.8)(049.3)

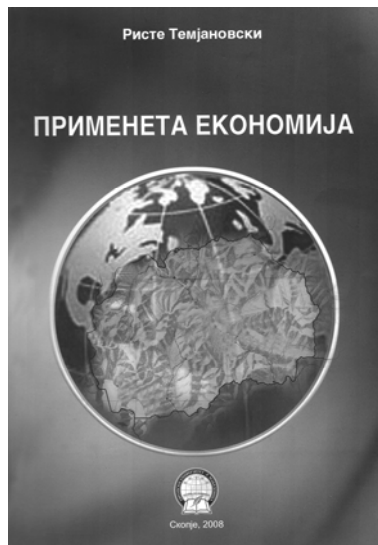
Доц. д-р **Љупчо СТОЈЧЕСКИ****ПЛАТЕН ПРОМЕТ**

Трудот **Платен промет** како научна дисциплина ја третира проблематиката околу платежните системи во внатрешното и меѓународното банкарско работење и на останатите финансиски институции. Прашањето на платниот промет во банките и другите финансиски институции како дисциплина, односно филозофија на долгорочно работење на банките, овозможува ефикасно и ефективно водење на работите и извршување на задачите во банките. Во трудот фактички, врз основа на сознанијата за банкарското работење ги лоцира сите подрачја каде тој може да се применува и да овозможи поефикасно остварување на активностите со кои ќе се зголеми ефикасноста и ефективноста на платежните системи, т.е. вршењето на наплатата и работењето на банките. Во трудот се презентираат карактеристиките на примената на платниот промет и инструментите во внатрешниот и меѓународниот платен промет, чија примена треба да обезбеди поефикасно конкурентно работење на банките. Трудот е напишан на оригинален начин и во него е присутна комплексноста на платниот промет. Трудот е систематски и логички подреден во 5 дела и 17 глави, и истиот е пишуван на лесен и разбирлив стил, со недвосмислени и секојпат дооформени мисли, што овозможува без проблеми да се чита, следи и свати, она што е прикажано во трудот. Може да се каже дека трудот претставува научен материјал со висок квалитет кој може да се примени за стекнување на знаења за платните системи и платниот промет, за студентите и пошироката јавност.

**РЕЦЕНЗЕНТИ:**

Проф. д-р. Алекса Стаменковски

Доц. д-р. Љиљана Конеска



Доц. д-р **Ристе ТЕМЈАНОВСКИ**

## ПРИМЕНЕТА ЕКОНОМИЈА

Трудот *Применета економија* го разработува прашањето на основните постулати од применетата економија, односно од областа на економскиот систем и економската политика на Република Македонија. Во современата економска наука изучувањето на темите од сферата на применетата економија и на разните економски системи претставува реалност и неминовност со оглед на масовноста и употребата на терминологијата на економските системи во секојдневниот живот, како своевиден склоп на трансформацијата на стопанствата кај одделна или на група земји. Така се елаборираат прашањата за применетата економија како наука, нејзините методи и соодноси со други економски дисциплини. Во однос на економските системи разработени се нивните компоненти, модели и теоретски правци. Најголем простор е отстапен за анализа на економскиот систем на Република Македонија, неговиот развој по осамостојувањето на земјата со акцент на фискалниот, монетарниот и царинскиот систем, како и состојбите во сферата на инвестирањето и планските инструменти.

**Напомени за трудот:** Трудот ја апострофира основната проблематика на економските системи и им нуди квалитетна можност, студентите за спознавање, разликување и критичка анализа за промените на економски системи и нивна функционална поставеност и динамичност во остварувањето на економскиот развој.

### РЕЦЕНЗЕНТИ:

Проф.д-р Тодор Тодоров;

Проф д-р Зоран Ивановски



656(100)(075.8)(049.3)

Доц. д-р **Ристе ТЕМЈАНОВСКИ**

## МЕЃУНАРОДЕН ТРАНСПОРТ И ШПЕДИЦИЈА

Трудот ја апострофира основната проблематика на транспортот и шпедиција, неговите економски карактеристики во меѓународниот промет како инструмент на надворешнотрговското работење и неговата примена во практика.

Трудот е систематски и логички подреден во 2 глави и XIV поглавја и истиот е пишуван на лесен и разбирлив стил, со недвосмислени и секојпат со дооформени мисли, што овозможува без проблеми да се чита, следи и сфати сето она што е прикажано во трудот. Една од основните карактеристики на трудот е темелната и содржинска разработка на основите карактеристики на транспортната проблематика, чии технички карактеристики, се менуваат во текот на времето, било под влијание на промените на техничко-технолошкиот развој.

Меѓународниот транспорт претставува значајна стопанска дејност во системот на општествена репродукција, бидејќи без него не може да функционира системот на меѓународна размена. Современиот, ефикасен и рационално димензиониран сообраќај е основен услов за целосно функционирање на економскиот систем во секоја земја.

Сепак, најзначајно место во анализата им е отстапено на новите промени и содржини во меѓународниот сообраќај, бидејќи тие го чинат јадрото на новите економски системи, кои овозможуваат одржување на виталноста на современата економска наука и за доаѓање до стандардни економски знаења.

Како значаен труд од ваков вид кај нас, истиот ќе предизвика интерес кај сите оние што се занимаваат со проблематиката на транспортната проблематика и шпедитерското работење.

Трудот претставува (според содржината и начинот на разработка), дело во кое на оригинален начин се претставуваат прашањата на транспортната проблематика. Слободно може да се каже дека успехите односно неуспехите во економијата и економскиот развој во сегашно време зависат повеќе од решенијата или моделот на транспортот, од висината на транспортните трошоци во процесот на општествена репродукција.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Проф. д-р Тодор Тодоров;

Проф д-р Зоран Ивановски



330.342(075.8)(049.3)

Доц. д-р **Ристе ТЕМЈАНОВСКИ**

**ЕКОНОМСКИ СИСТЕМИ И  
ЕКОНОМСКИ ПОЛИТИКИ**

(ЗА ФАКУЛТЕТОТ ЗА ЈАВНА  
АДМИНИСТРАЦИЈА)

Во трудот се разработуваат основите карактеристики на економските системи, кои како и сите други општествени појави, се менуваат во текот на времето, било под влијание на промените што објективно историски се случуваат во општеството, или под влијание на свесно насочување, што резултира со нов амбиент во економскиот живот, а од чии мерки зависи придвижувањето на процесот на стопанскиот развој и промените во неговиот економски квалитет.

Сепак најзначајно место во анализата им е отстапено на новите промени и содржини, бидејќи тие го чинат јадрото на новите економски системи, кои овозможуваат одржување на виталноста на современата економска наука и за доаѓање на стандардни економски знаења. Економските системи се разработуваат како системски и на научни принципи заснован процес, со помош на кој тие што ги водат работите ги утврдуваат целите и задачите, ги согледуваат условите за нивно остварување и преземаат активности тие да се остваруваат на посакуваниот начин, а ако тоа не се остварува така, последиците се рефлектираат во сите сегменти на општествениот живот. Од тие причини, самото водење на економската политика е неопходно за квалитативно, квантитативно, временско оценување и просторно усогласување со сите елементи во системот.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Проф. д-р Тодор Тодоров;

Проф д-р Димитар Ефтимоски

005.21(049.3)

Доц. д-р **Виолета НАУМОВСКА****СТРАТЕГИСКИ МЕНАЏМЕНТ**

Во услови на променливо, турбулентно окружување, стратегискиот менаџмент како современ управувачки концепт насочен кон интеграција на екстерниот и интерниот контекст на делување на едно претпријатие, претставува силна организациска поддршка. Во таа насока, книгата прави напор да го доближи стратегискиот менаџмент како објективен концепт кој во современи услови може да даде реално предвидени резултати. Во воведниот дел на книгата се наведени причините за појава и развој на стратегискиот менаџмент, а останатите делови се насочени кон: анализа на екстерното и интерното окружување низ соодветни техники и инструменти која овозможува јасно позиционирање на претпријатието во конкурентското окружување; формулирање стратегија која ги интегрира визијата, мисијата и поставените организациски цели; имплементација на стратегијата за која е потребно градење на соодветна структура, организациска култура и лидерство; вреднување и контрола на стратегијата што подразбира континуирано вреднување и контрола на стратегијата во насока на нејзино усогласување со променливиот контекст на делување; стратегиски менаџмент на човечки ресурси како суштинска поддршка на стратегискиот менаџмент како управувачки концепт. Со ваквиот пристап при презентирање на содржините, се дава основа за разбирање на стратегискиот менаџмент како континуиран процес за ефективно и ефикасно управување со претпријатијата во современо, турбулентно окружување.

**РЕЦЕНЗЕНТИ:**

Проф. д-р. Тодор Тодоров

Доц. д-р. Алекса Стаменковски



347.7(075.8)(049.3)  
347.7(497.7)(075.8)(049.3)

Проф. д-р **Милан ИЛИЕСКИ**  
Помл. асс. **Билјана ОГНЕНОВСКА**

## ТРГОВСКО ПРАВО

Учебникот „ТРГОВСКО ПРАВО“ од авторите д-р Милан Илиески и Билјана Огневска е презентираан на 337 страници во компјутерска техника поделен во четири дела и во VII глави. Авторите користеле повеќе од 92 библиографски единици од домашни и странски автори.

Во учебникот се разработува проблематиката на националното и меѓународното трговско право како неопходност на активностите на полето на трговијата на стоки и услуги како на домашниот така и на светскиот пазар.

Главна цел на авторите е низ теоретска, научна и нормативна анализа на домашното и споредбеното европско право да го презентираат правниот статус на трговските субјекти, формите на нивната организација на правата и обврските, нивните меѓусебни односи, статусни промени, нивните трговски работи, неопходните банкарски работи, хартиите од вредност и нивниот престанок.

Во тој контекст, во првиот дел, авторите ја обработиле генезата на трговските работи, поимот, предметот и нивното разграничување од сродните правни гранки и употребиле аналитички метод за современите разлики помеѓу нив. Понатаму разработени се трговските друштва, нивната генеза, теоретска поделба и нормативната поставеност.

Во вториот дел, ги разработуваат правните инструменти на трговскиот промет – трговските договори со посебен акцент на современите трговски договори, нивните елементи, форми и исполнувања.

Во третиот дел е изложена анализата на неопходните банкарски работи како основни правни форми на единствениот паричен систем, а во рамките на единствената кредитно монетарна политика.

Во четвртиот дел се разработени хартиите од вредност и нивните разлики од други писмени исправи, функции, значење и класификација на хартиите од вредност и останатите општи правила.

Учебникот има големо практично значење за развојот на теоретската мисла во областа на трговското право.

### РЕЦЕНЗЕНТИ:

Проф. д-р. Тито Беличанец

Проф. д-р. Звонко Петрески